

с. Прямобалка Арцизького р-ну; Пк. – с. Петрівка Тарутинського р-ну; Пл. – с. Плахтіївка Саратовського р-ну; Птк. – с. Пертівка Білгород-Дністровського р-ну; Рл.1. – с. Ройлянка Саратовського р-ну; Ск. – с. Скриванівка Тарутинського р-ну; Ст. – с. Старокозаче Білгород-Дністровського р-ну; С.Ц. – с. Стара Царичанка Білгород-Дністровського р-ну; Яр. – с. Ярославка Саратовського р-ну. Всі села розташовані в Одеській області.

The article deals with the investigation of the basic grammatical features of the Ukrainian dialects of the newest formation spread in the area between the Danube and the Dniester rivers. The author establishes their place in the typology of these dialects and inner differentiation, distinguishes the dialectal types, which are keeping the native features of the dialects of the Western Polissya and Zakarpattya.

Key words: *the Ukrainian dialect, the newest formation, grammatical feature, dialectal type.*

УДК 811.161.2'37 : 821.161.2 – 1.09

Л.Л. Колесникова

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА УНІВЕРСАЛЬНОГО СИМВОЛУ „ВІТЕР” (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ 80 – 90-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ)

Стаття продовжує цикл розвідок, присвячених лексико-семантичній структурі слів-символів поетичної мови 80 – 90-х років ХХ ст. У статті подано дефініції універсального слова-символу „вітер”, розглянуто особливості його лексико-семантичної характеристики, виокремлено традиційне та індивідуально-авторське вживання символу з огляду на багатство його значень.

Ключові слова: *символ, поетична мова, семантика, сема, антропоморфність.*

Становлення концепції словесного символу безпосередньо пов'язане з іменами М. О. Максимовича, М. І. Костомарова, О. О. Потебні [6, 22]. Хоча вивчення символу в слов'янській словесності й розпочалося в першій половині ХІХ ст., сам термін „символ”, на думку М. І. Філона, ще не був в активному вжитку: „натомість у значенні „символ” часто використовуються терміни „слово”, „образ” [20, 63].

Символи є об'єктом досліджень З. С. Василько, С. Я. Єрмоленко, В. С. Калашника, З. Б. Лановик, О. Ф. Лосєва, О. І. Сімович, О. С. Таран, М. І. Філона, О. В. Шелестюк, О. А. Шехавцової та ін. Актуальним, на нашу думку, є ґрунтовний семантичний аналіз символів української поетичної мови, розкриття їхньої ролі у створенні індивідуально-авторських засобів та відображенні індивідуальної мовної картини світу.

Мета дослідження – виокремити особливості лексико-семантичної структури універсального слова-символу „вітер” у поезії 80 – 90-х років ХХ ст.

Для реалізації поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

- 1) подати дефініції універсального символу „вітер”;
- 2) простежити поліфункціональність аналізованого символу;
- 3) виокремити традиційне та індивідуально-авторське вживання символу „вітер”.

У лінгвістичному аспекті термін „символ” використовують для номінації слова, „яке є умовним знаком іншого слова – найменуванням, своєрідним умовним перейменуванням поняття, означуваного в мові іншим словом” [15, 52]. Мова фіксує символ не як беззмістовний знак, а як повноцінне слово, що має власне лексичне значення. Слово-символ у мові двопланове, воно є немовби своєрідною формулою-асоціацією складних взаємовідношень двох різних рівнів – прямого (номінативного) лексичного значення слова й символічного. Мовний символ слід розглядати не тільки з погляду семіотики, а й з урахуванням когнітивного (наявність мовної свідомості) та культурологічного аспектів дослідження [22, 227], що дасть змогу якнайповніше розкрити лексико-семантичну структуру одного з універсальних символів світотворення – символу „вітер”.

Вітер зараховуємо до однієї з чотирьох стихій світотворення на тій підставі, що його визначають як „більший або менший рух потоку повітря в горизонтальному напрямі” [13, т. 1, 483]. „Він становить собою повітря в його активному, рухливому аспекті й вважається первинною стихією з огляду на його зв'язок з диханням або подувом, які творять” [7, 111]. У „Словнику символів” за ред. О. І. Потапенка подано таку дефініцію: „Вітер – конкретне вираження однієї з основних стихій світобудови – повітря (інші – Земля, Вода, Вогонь)... символ духу, дихання

Всесвіту; неловимості, неусвідомленості; швидкості; якоїсь звістки / як правило, однієї /; шкоди, руйнації і водночас оновлення” [17, 27].

За давніми віруваннями, зауважує митрополит Іларіон, „вітри – це чотири істоти, що дмуть з чотирьох боків світу”. Саме спираючись на ознаку „сила”, „міць”, образ вітру вважають суто чоловічим. Це знайшло відображення і в українських народних піснях, і в „Слові о полку Ігоревім”, де чітко простежуємо антропоморфізм названого образу [5, 51].

У поетичній мові символічний образ вітру репрезентує багато значень, що впливає на семантичну структуру як усього віршового тексту, так і окремих його елементів. М. І. Костомаров наголошує на естетичці цієї природної стихії: „...вітер вважали духом, що віє від божества ... цей демон готовий зробити стільки ж добра, скільки й шкоди...” [8, 227]. Отже, образ вітру є дуалістичним.

„У фольклорі, мові, існують численні стійкі звороти: „вітер змін”, „свіжий вітер” / символи кращих часів, надії /” [17, 27]. Крім того, зафіксовано й такі вислови: „Вітер у голові [грає]” в когось – хтось легковажний, несерйозний; „Вітром підбитий (підшитий)” – про блаженський одяг або несерйозну, легковажну людину; „Кидати на вітер гроші” – даремно, марно витратити гроші, заробіток; „На вітер говорити (кидати слова)” – даремно, марно говорити; „На чотири вітри” – куди хоч, у будь-який бік; „Шукати вітра в полі” – даремно шукати кого-, що-небудь; „Яким вітром занесло” – яким способом, з якої причини, яка потреба привела? [13, т. 1, 483].

Ми поділяємо думку Л. Ф. Тарасова, що поезія безперервно змінюється й тому типологічне дослідження форм поетичної мови за необхідності повинно бути історичним, урахувати своєрідність їх у кожен період часу [19, 32]. Символічні значення образу вітру у фольклорі, у поетичних текстах початку або середини ХХ ст. та 80-х – 90-х років ХХ ст. мають відмінності, наприклад, С. Я. Єрмоленко розглядає образ вітру в поезії Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Котляревського, М. Коцюбинського, М. Рильського, П. Тичини й доводить, що образ вітру є поетичним символом: „Вітер виступає символом оновлення, боротьби. Варто згадати символічну назву П. Тичини „Вітер з України” ... Позитивний оцінний зміст мають у художньому й публіцистичному стилях усталені вислови типу *вітер волі; вітер творчості; змагатися з вітрами; обличчя, обпалені вітрами* тощо. Усі вони позначені відтінком високого експресивного стилю. І, звичайно, у цьому разі годі й говорити про конкретне значення вітру як природної стихії. Це вже поетичний символ” [3, 259]. У мові поезії першої половини ХХ ст. образ вітру яскраво відбиває суспільно-політичні події того періоду. „П. Тичина був одним із перших в українській літературі, хто опоетизував стихію вітру, яка руйнує старий світ в ім’я революційного оновлення” [9, 274]. У поета градація „вітер – буря” відбиває наростання змістової ознаки символу. Отже, для П. Тичини й інших представників тогочасної літератури вітер – це символ нової соціалістичної ідеології, будівництва, творчості; знищення старого ладу; оптимістичного сприйняття дійсності; революційного руху, бурхливих епохальних подій у суспільстві; перешкод, труднощів [Там само, 274 – 276].

Поетична мова 80-х – 90-х років ХХ ст. зберігає традиційне значення символу вітер, наприклад: символ руйнівної сили, знищення: „... *І хай все вітер рве у клоччя, / Хай небо в шмаття він роздер – / Ти глянь – дець близько опівночі / Землі тяжіння візьме верх...*” [10, 126 – 127]; „*Місто яке ми / колись вибудували / і назвали / Любов / зруйнувалось чи то під / впливом / часу / чи холодних вітрів / від яких не було / притулку...*” [14, 101]. Спостерігаємо негативну конотацію аналізованого символу й відсутність будь-якого натяку на зв’язок з суспільно-політичними подіями.

Лексема вітер у поетичному контексті вживається і як символ нестримної сили: „*Очі розпалюють тишу. / Вітер не вщухне й на мить. Швидше, все швидше і швидше. / Нас неможливо спинить!*” [21, 92]. Емоційний заряд слова-символу „вітер” підкреслюють прислівникові повтори „швидше, все швидше і швидше”. На перший погляд, може скластися враження про рішучість і бойовий революційний характер поезії (що було поширеним на початку ХХ століття), але в наведеному контексті мова йде про внутрішній стан людини, про її одухотвореність музикою.

Аналізований символ репрезентує також традиційні семи: „свобода”, „воля духу”: „*Ти думав, / Що вітер приручити можна? / Словами чи руками втримати? / Сміюся над зухвалістю / Твоїї думки / І вириваюся на волю / Диким вітром!!!*” [21, 92]. Таку семантику уможливорює контекстуальний вплив емоційно маркованої лексики: дієслова *приручити* та прикметника *дикий*. Поєднання в одному контексті слів-символів *вітер* і *степ* наближається до народнопісенного й увиразнює сему „свобода”: „...*Розводити воші, / Собаки і бджоли, / Поставити храм / І завести монашок, / Одну навіть можна / Взяти в жони / Задля продовження / Роду нашого. / Вдень на обійсті хазяйнувати, / Вночі на місяць тужливо вити. / Від жінки очі ховать винувато / І тоскно мріяти про степ і вітер*” [4, 33].

Новий тлумачний словник української мови в 4 т. фіксує символ як традиційний з таким значенням: символ легковажності, молодості: „*Дончаки, / Хрестами обцяцьковані, / При шабельках і при канчуках / Коні їх з ненавистю підковані, / Вітер в головах і в бунчуках*” [12, 44];

Закружляла / з нареченим у танку, / зупинилась – / тільки вітер у вінку, / заспівала – / засмутилися гаї – / вже дочці мої / співають солов'ї” [11, 61].

У поетичній мові лексема „вітер” зафіксована як символ перешкод: *„твої тремтіння / непогамовні як леопарди / в полоні здобичі / крок вліво пустеля / крок вправо пронизливий вітер / і хаща крил / якби ти хотіла мене обняти / ти прогорнула б ці крила губами / у пошуках смерти / якби ти хотіла жити / леопард зупинився б” [1, 30].*

Семантичне значення аналізованого слова-символу залежить від контекстуальної трансформації відомого вислову „кидати слово на вітер”: *„...кидаю слово на вітер / нехай розіб'ється об мур / кидаю камінь на вітер / нехай розітреться в пісок / кидаю пісок на вітер / нехай почезне з очей / але все одно / хочу тебе ненавидіти / щоночі ” [1, 55].* Простежуємо не лише традиційне значення „говорити щось марно”, а й контекстуальну семантичну репрезентацію „всемогутність” у висловах „кидаю камінь на вітер”, „кидаю пісок на вітер”, де вітер є об'єктом, здатним виконувати надприродну функцію. Уважаємо, що в цьому разі можна говорити й про приховану сему „плинність часу”, тобто вітер, маючи надзвичайну силу, здатен знищити будь-які спогади й натяки. Отже, міфологічний образ вітру деякою мірою матеріалізований, проте вигляд його невизначений, аморфний.

Антропоморфний фон слова-символу *вітер* спостерігаємо, наприклад, у поезії В. Голобородька та Р. Скиби. Для них вітер – це той, хто роздмухує, розносить, любить і вривається: *«...вітер – став для мене тим, хто роздмухує / – щодня аж до скопу – пригаслі жарини обвугленої шкіри» [2, 58]; „чумаки синіють нитками у високих печелях / трави іншими молитвами мостять грані / ясним безодням крила м'якого інею / мішаються з тіннями аж до вина / нічного вітри розносять думки / по сивих тканинах країни за обрієм” [2, 124]; „... Сивий вітер любив мене, / Добрі звірі по снах стрічались. / Ми не знали, що це мене. / Ми забули, як це почалося” [16, 13]; „Загас рожевий відблиск на свічі. / Ввірвався вітер, дикий, мов Роландо. / Усе скінчилося. Кидайте мечі. / Хай глядачі вам кидають троянди” [16, 102].* Дієслова, ужиті зі словом-символом, не лише констатують наявність вітру, а й роблять цей образ динамічно сприйманим. За допомогою дієслів глибше розуміємо семантику слова-символу: вітер-ворог, який завдає болю; вітер-посланець; вітер-коханець; вітер-перетворювач.

Низька частотність уживання характерна для символу „вітер” у значенні „суспільні події”: *„...ми вищі за вітри неперebutніх драм / і в цій рудій траві гортанна плоть маліє / і корчиться земля і кришиться слюда / простеле нам шляхи знебарвлена завія / і простір шелестить на перемогу змія / в їдкім повітрі слів відлунює вода” [1, 64].* Контекстуально стає зрозумілим, що це значення негативно марковане, тобто образ вітру символізує негативні події.

У поетичних текстах образ вітру бере участь у створенні реальної картини відображення природних явищ. Цей образ допомагає змалювати виразні зорові картини навіть тоді, коли він позбавлений будь-яких динамічних семантичних зв'язків з іншими образними його характеристиками на зразок *свище, завиває, виє, ламає, трощить, гуде, гуляє, гне*: *„З вікна мого / так добре видно Осінь. / У шибки б'є вода, / й літа в кімнаті муха. / В кімнаті тихо, / вітер за вікном. / З вікна мого так добре чути Осінь...” [18, 22]; „...північний вітер / кава кавуни / це серпень року Божого / коли мандруючі дяки / лишають місто / граційно й просто / ...нікого і нічого / ну хоч плач / а хоч ладнай / міцніше зашморг / ця осінь дивно автентична: / і знову айстри гоголь ніцше” [18, 105]; „Холодний вітер... / І ніч така страшна. / Лише в'язанка літер, і кава запашна. / Холодний вітер... / в кишеню сипле сніг. / Чувал безцінних літер / кладу до твоїх ніг” [18, 32].*

У поетичних текстах М. Шершень фіксуємо дуалістичний образ вітру, що сягає ідеї його міфологічного виникнення: *„...Щось тривожне шепочуть вітри. / Віє віхола. / Не потрібно ні з ким говорить. / Тиша – лікар мій” [21, 94]; „Тихим дощем босоногим / Забарабаню в вікно. / Вітром розвію тривоги / І запрошу у танок” [21, 92].*

У першому контексті вітер є символом негативної звістки, тобто навіювання негативного. Вітер здатен змінити позитивний психологічний стан на негативний: ми знову говоримо про антропоморфність символу, яка відіграє роль у створенні образу вітру, що не просто характеризує зовнішні події, а й впливає на душевний стан людини. У другому контексті символ *вітер* є своєрідним засобом спокою, душевної рівноваги; простежуємо позитивну маркованість слова-символу. Звільнити людину від тривог або, навпаки, завдати їх означає втрутитися в її душевний стан. Зв'язок між вітром як природною стихією та внутрішнім світом людини не випадковий, він бере свій початок з Біблії, де зафіксовано процес створення людини: Бог вдихнув у людину, і тільки після цього вона стала живою душею. Отже, вітер – це символ духу.

Як було зазначено, вітер є формою прояву повітря. Це дає підстави аналізувати його семантичне навантаження й символічне значення, пов'язуючи з внутрішнім станом людини, наприклад: *„...Переживи це небо, / Коли синя водойма душі / промерзає до самого споду, / Коли риба думок, / задихаючись без повітря, / бурштином вмерзає у воду. / Коли хвора свідомість / черговим загіджена НЕПом...” [4, 41].* Безпосередній зв'язок повітря / вітру як символів світотворення з душею людини дозволяє провести паралель між створенням навколишнього фізичного світу й

створенням людини. Як не може світ існувати без повітря / вітру, так не може без них існувати й людина. Поетичний текст яскраво підтверджує символізм повітря – життя. Такого розуміння досягаємо й завдяки наявним у тексті метафорам: *водойма душі промерзає, риба думок бурштином вмерзає*, які підкреслюють значення слова-символу „повітря”.

Позитивну оцінку конотацію має вислів „*попутний вітер*”, у якому вітер асоціюється з дорогою. Побажати попутного вітру означає побажати гарної дороги: „*Вітрильник, що я на ньому хочу / пливати далеко в далекі краї, / пливе по колу: скільки не пливу – / ліворуч видніється хата / мати на порозі стоїть. / І вітри, що підганяють вітрильника, завжди попутні*” [2, 6]. На нашу думку, контекстуально вітер є індивідуально-авторським символом оптимістичного сприйняття дійсності; символом позитивних, сприятливих обставин.

Отже, універсальний символ „вітер” є багатозначним і характеризується поліфункціональністю, яка зумовлює ускладнення його семантичної структури. Це допомогло виділити індивідуально-авторське вживання символу в поетичній мові та простежити трансформацію його традиційних значень.

Одним з перспективних напрямів подальшого дослідження лексико-семантичної структури слів-символів є ґрунтовний аналіз контекстуального впливу на формування семантики символів.

Список використаних джерел

1. Андрусак І. Отруєння голосом : Тексти / І. Андрусак. – К. : Смолоскип, 1996. – 164 с.
2. Голобородько В. І. Ікар на метеликових крилах : Вірші / В. І. Голобородько. – К. : Молодь, 1990. – 160 с.
3. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності : (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
4. Жадан С. Цитатник : (Вірші для коханих і коханців) / С. Жадан. – К. : Смолоскип, 1995. – 62 с.
5. Ларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу : іст.-реліг. моногр. – 2-е вид. / Митрополит Ларіон. – К. : АТ „Обереги”, 1994. – 424 с.
6. Карпенко М. А. Становление концепции словесного символа в восточнославянском языкознании (М. А. Максимович, Н. И. Костомаров, А. А. Потебня) / М. А. Карпенко // Русистика: сборник научных трудов. – Вып. 1. – К. : Издательско-полиграфический центр „Київський університет”, 2001. – С. 46 – 52.
7. Керлот Х. Э. Словарь символов / Х. Э. Керлот. – М. : «REFL – book», 1994. – 608 с.
8. Костомаров М. І. Слов’янська міфологія : Вибрані праці з фольклористики й літературознавства / М. І. Костомаров. – К. : Либідь, 1994. – 384 с.
9. Культура української мови : довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін.; за ред. В. М. Русанівського. – К. : Либідь, 1990. – 304 с.
10. Кучеренко М. Поезії / М. Кучеренко // Київ. – 1993. – № 2. – С. 126 – 127.
11. Лук’янчук Р. Ф. Тіні на зорі (100 поезій) / Р. Ф. Лук’янчук. – Северодонецьк : Вид. дім „Надія України”, 1996. – 119 с.
12. Низовий І. Д. Це мій вертеп... Лірика відчаю і надії / І. Д. Низовий. – Луганськ : Луган. обл. організація Спілки письмен. України, 1996. – 75 с.
13. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / [уклад. В. Яременко та ін.]. – К. : Аконіт, 1998. – Т. 1 – 4.
14. Роль А. Поезії / А. Роль // Дзвін. – 1997. – № 3 – 4. – С. 100 – 101.
15. Сиротіна В. О. Поняття „символ” у лінгвістичному аспекті / В. О. Сиротіна // Українське мовознавство: міжвідомчий науковий збірник. – Вып. 3. – К. : Вища школа, 1975. – С. 52 – 56.
16. Скиба Р. Хвороба росту : Поезії / Р. Скиба. – К. : Смолоскип, 1998. – 240 с.
17. Словник символів / О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко, Г. І. Потапенко та ін. – К. : Ред. часопису „Народознавство”, 1997. – 156 с.
18. Соловей О. Фієста інфікованих : Поезії / О. Соловей. – К. : Смолоскип, 2000. – 112 с.
19. Тарасов Л. Ф. Поэтическая речь (Типологический аспект) / Л. Ф. Тарасов. – Х. : Вища школа, 1976. – 138 с.
20. Філон М. І. Термін „символ” в українській науковій традиції першої половини ХІХ століття / М. І. Філон // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : тези доп. та повідомлень міжвуз. наук.-теорет. конф. – Х., 1996. – С. 63 – 65.
21. Шершень М. Поезії / М. Шершень // Дзвін. – 1999. – № 5 – 6. – С. 92 – 96.
22. Швець Я. І. Мовний символ як особливий мовний знак / Я. І. Швець // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : Філологічні науки. – № 9. – 2010. – С. 225 – 228.

Summary. The article continues a series of studies devoted to lexical-semantic structure of words and symbols of poetic language 80 - 90 years of the twentieth century. The article contains definitions

of universal-character of the word «wind», the peculiarities of its lexical and semantic characteristics, allocated traditional and individual use of the symbol given the variety of its values.

Key words: *symbol, poetic language, semantics, seme, anthropomorphism.*

УДК 811.161.2'367.52

Н.В. Кондратенко

ОПОВІДНЕ МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ: НАРАТОР ТА МЕТААВТОР

У статті репрезентовано комунікативно-прагматичний підхід до аналізу художнього мовлення та визначено специфіку комунікативної позиції мовця в художній комунікації. Виявлено особливості художнього нарративу в сучасній українській модерністській і постмодерністській прозі. Представлено типологію мовців в оповідному мовленні та проаналізовано мовні засоби реалізації нарративу в художньому дискурсі.

Ключові слова: *художній дискурс, оповідне мовлення, мовець, автор, метатекст.*

Дослідження художнього мовлення в комунікативно-прагматичному аспекті передбачає врахування таких компонентів комунікації, як мовець (автор), адресат (читач) та повідомлення (художній текст), які взаємодіють у комунікативному акті, що спричиняє появу художнього дискурсу. Такий підхід до аналізу художніх творів характерний для сучасних дискурсивно орієнтованих лінгвістичних розвідок (Ф. С. Бацевич, Т. А. ван Дейк, В. І. Карасик, В. В. Красних, Т. Ф. Плеханова, Т. В. Радзієвська, О. О. Селіванова та ін.). Проте особливого значення він набуває під час вивчення сучасних прозових текстів, де на перший план виходять мовні експерименти та мовотворчість, тобто автор і читач виступають співтворцями художнього дискурсу. Виявлення специфіки оповіді художнього дискурсу як реалізації чинника мовця й визначає **актуальність** нашої статті.

Мета дослідження – простежити реалізацію чинника мовця через оповідне мовлення в сучасному художньому дискурсі. Мета передбачала розв'язання таких завдань: визначити поняття метатексту, проаналізувати специфіку репрезентації чинника мовця в художньому дискурсі, розробити типологію мовців у художньому мовленні та проаналізувати мовні засоби вираження наратора та метаавтора в сучасній прозі.

Об'єктом аналізу обрано художній дискурс, а **предметом** – оповідне мовлення та мовні засоби його репрезентації.

Матеріалом для дослідження слугували прозові твори українських письменників – модерністів і постмодерністів (В. Домонтовича, М. Йогансена, М. Хвильового, Ю. Іздрика, Ю. Андруховича, С. Жадана, Л. Дереша, І. Карпи, А. Дністрового та ін.).

У художній комунікації взаємодія між мовцем і реципієнтом реалізується як акт читання, тому суб'єктом мовлення є автор, а реципієнтом – читач. На думку В. А. Кухаренко, художній текст має гетерогенний характер, у ньому розрізняють чотири типи викладу – авторське мовлення, діалогічне мовлення, внутрішнє мовлення, невласне пряме мовлення [4, 140]. Репрезентація чинника автора художнього тексту пов'язана з поняттям метатекстуальності. Теоретично його обґрунтувала А. Вежбицька [2]. Згодом метатекст у художньому тексті було оцінено з огляду на його максимальний «інтерпретаційний потенціал порівняно з іншими формами нетеоретичної інтерпретації» [6, 180].

У модерністському дискурсі автор лише маркує імпліцитну діалогічність тексту, звертаючись до адресата-читача, проте це ще не стає принципом організації текстової тканини. У постмодерністському тексті діалогічність виходить на інший рівень, навіть персонажі в постмодерністському тексті є діалогічними, а риси «діалогічного персонажа доведені до тієї межі, де зникає відмінність між героєм та автором... Образ героя в постмодернізмі створюється за логікою конструювання образу автора-творця... Образ автора в постмодерністському тексті навмисно урівнюється в правах з персонажем» [5, 31]. Відсутність чітких меж між автором і персонажем, автором та оповідачем, своєрідна мовна гра, у якій автор використовує прийом «маски», ототожнюючи себе з різними персонажами або оповідачем, характеризує вираження чинника мовця в постмодерністському тексті.

З огляду на це пропонуємо розрізнити в художньому дискурсі неklasичної парадигми два способи репрезентації позицій мовленнєвого суб'єкта – наратора та метаавтора.